

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ กลยุทธ์ในการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนตั้งถิ่นฐานใหม่
ท่ามกลางบริบทของการปิดล้อมพื้นที่ป่า

ชื่อผู้เขียน นางสาวสกุณี ณัฐพูลวัฒน์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร. ชูศักดิ์ วิทยาภัก	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. ชัยนัต วรรณะภุติ	กรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. ยศ สันตสมบัติ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์ในการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนตั้งถิ่นฐานใหม่ ท่ามกลางบริบทของการปิดล้อมพื้นที่ป่า" เป็นงานวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่ศึกษาการต่อสู้ ดิ้นรน ปรับตัวของชุมชนดาระอั้ง บ้านปางแดงใน หมู่บ้านทุ่งหลุก ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่อยู่ภายใต้การปิดล้อมต่างๆ โดยใช้แนวคิดหลักในการศึกษา 2 แนวคิดด้วยกัน คือ 1. แนวคิดเรื่องการเมืองทางวัฒนธรรม (Cultural Politics) และ 2. แนวคิดเรื่องการปิดล้อม (Enclosure) เพื่อนำมาเป็นกรอบคิดในการวิจัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1. เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการและกลไกของการปิดล้อมในการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนปางแดง 2. เพื่อศึกษาวิธีการและรูปแบบที่ชาวดาระอั้งเลือกใช้ในการเข้าถึงทรัพยากรภายใต้การปิดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ และ 3. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชาวดาระอั้ง และการปรับตัวในการใช้และการจัดการทรัพยากรเพื่อความอยู่รอดมั่นคง

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนดาระอั้งบ้านปางแดงในเป็นชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขหลายประการด้วยกัน ได้แก่ เงื่อนไขทางการเมือง เพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่หนีสงครามมาจากประเทศพม่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม กล่าวคือ การมาเป็นแรงงานรับจ้างเพื่อการยังชีพ จึงทำให้มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่พื้นที่แห่งใหม่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเชียงดาว ขณะเดียวกัน

พื้นที่แห่งนั้น ก็ได้มีพัฒนาการในการแย่งชิงทรัพยากรอยู่เดิมแล้ว กล่าวคือ การปิดล้อมจากทั้งนโยบายการจัดการป่าไม้ของรัฐ การขยายพื้นที่เพาะปลูกของคนเมืองพื้นราบ แรงกดดันจากระบบตลาด และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ชาวดาระอั้งจึงได้มีการปรับตัวและแสวงหาวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน และการยังชีพเพื่อความอยู่รอดมั่นคง ดังนี้

ในระดับชุมชน พบว่า ชาวดาระอั้งเลือกที่จะผสมผสานความเชื่อดั้งเดิม ในการจัดการทรัพยากรป่ามาใช้ในปัจจุบัน เช่น การอ้างพื้นที่ "ป่าช้า" เพื่อการอนุรักษ์ และขณะเดียวกันก็เลือกการเข้าร่วมเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำแม่ปิงอำเภอเชียงดาว เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง อ่างสิทธิเหนือพื้นที่ป่า

ในระดับปัจเจก พบว่า แม้ชาวดาระอั้งจะรับเงื่อนไขของระบบตลาด ในการซื้อหรือเช่าที่ดินเพื่อการเข้าถึงที่ทำกินเพื่อการยังชีพ และปรับเปลี่ยนระบบผลิตจากไร่หมุนเวียนเมื่อครั้งอยู่ในประเทศพม่า มาเป็นการผลิตข้าวไร่เพื่อยังชีพ และ/หรือ การผลิตเชิงพาณิชย์โดยปลูกข้าวโพดและถั่วข้าวในที่ดินเดิม แต่ขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็ยังแสดงให้เห็นว่า ได้ปรับเอาวิธีการจัดการระบบการผลิตเช่นที่เคยใช้ในไร่หมุนเวียนมาใช้ เช่น การปลูกข้าวฟ่างในไร่ข้าวเพื่อล่อนก เป็นต้น

นอกจากนี้ พบว่า เมื่อชาวบ้านสามารถเข้าถึงทรัพยากรแล้ว ชาวบ้านยังได้พยายามอ้างสิทธิและความชอบธรรมในการครอบครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมถึงอ้างสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยแม้เป็นคนไร้สัญชาติ โดยผ่านปฏิบัติการการเล่าเรื่องจากตำนาน ศาสนา และเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เช่น การอ้างถึงสถาบันกษัตริย์เพื่อรับรองการมีสิทธิในการดำรงชีพในปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยดังกล่าว ได้ช่วยยืนยันให้เห็นว่า มนุษย์มี "ศักยภาพ" ที่จะไม่ยอมตกอยู่ภายใต้การปิดล้อมหรือการครอบงำทางอำนาจใด ๆ โดยปราศจากการตอบโต้ ต่อต้าน

Independent Study Title	Coping Strategies to Access Over Resource of a Newly-Established Settlement in the Context of Forest Enclosure.	
Author	Miss Sakunee Nattapoolwat	
M.A.	Man and Environment Management	
Examining Committee		
	Lecturer Dr. Chusak Wittayapak	Chairman
	Lecturer Dr. Chayan Vaddhanaphuti	Member
	Professor Dr. Yos Santasombat	Member

ABSTRACT

This Independent Study of "Coping Strategies to Access Over Resource of a Newly-Established Settlement in the Context of Forest Enclosure" is the ethnographic research which investigated the struggles and adaptation of the Dara 'ung at Baan Pang Daeng Nai, Tung Luk Village, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, who are encloved under resource enclosures. This study employed two concepts in order to understand coping strategies of Dara 'ungs in access over resources. These analytical tools were cultural Politics and resource enclosures. This study had three objectives. First, it aimed to examine the process and effects of land and resource enclosures in Ban Pang Daeng Nai. Second, it's also intended to study the ways and patterns which Dara 'ung used for access to resources in forest area. Third, this study examined the pattern of utilization and management of their natural resources to negotiate the process of resource enclosure.

The study revealed that Dara 'ung of Baan Pang Daeng Nai was a newly-settled community striving within several conditions; i.e., political condition as they were the

ethnic group who fled from fighting areas in Burma; economic condition as they had to seek employment for survival which forced them to move to new area in Chiang Dao Forest Reserve. Meanwhile, the new settlement has already been caught under resource contest. Thus Dara 'ung people have been enclosed by state policy in resource management, by low land people's farm land, by market economy, and by other ethnic groups who have been there before. Dara 'ung have, eventually, adapted and negotiated for strategies to access over resources for livelihood on many levels.

Firstly, at community level, Dara 'ungs have chosen to combine indigenous wisdom with modern resource management. For instance, they declare "Pa-Cha" (cemetery) area for conservation. Apart from that, they have engaged in network of community forest of "Mae Ping Watershed" in Chiang Dao district in order to gain negotiation power and legitimacy to claim over resources.

Secondly, at individual level, it was found that although Dara 'ung people have adopted market system to secure cultivated land for their subsistence and switching from shifting cultivation used to practice while in Burma to rice growing and commercial production of maize and bean, they have shown that they also applied indigenous knowledge used in rotational cultivation such as growing sorghum in rice field to lure birds.

Moreover, this study showed that, Dara 'ung have also tried to claim and legitimize in their access to and use of resources. Eventhough they don't have citizenship, they have contested rights to live in Thailand through their narratives of religious myths and historical events. For instance, they have repeatedly told the story of royal approval to settle in Thailand.

From above findings, Dara 'ung's struggles contends that human being have "capability" to assert that they would not live their lives under enclosure and domination without any struggling and resistance.